

Список використаних джерел

1. Білоус О.С. Системний підхід у формуванні творчої активності майбутнього педагога. *Вісник дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2015. № 1 (9). С. 227-232.
2. Інноваційна діяльність вчителя: термінологічний словник / за заг. ред. О.І. Огієнка. Київ, 2016. 120 с.
3. Цюняк О.П., Довбенко С.Ю. Педагогічна інноватика: навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2019. 190 с.
4. Щокіна Н. Б. Проблемне навчання у підготовці майбутніх викладачів. *Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, проблеми, перспективи:* зб. наук. пр. / НАПН України, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Жешувський ун-т (Польща). Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. Т. 1. С. 296-303.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Ольга Римар, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н. С. Казьмірчук, кандидатка педагогічних наук, доцентка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Olga Rymar, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті обґрунтовано важливість розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи для їх життя, продемонстровано тісний зв'язок емоційного інтелекту з нововведеннями у сучасну початкову школу з впровадженням НУШ, зокрема з компетентнісним, діяльнісним, особистісно-орієнтованим, інтегрованим та комунікативним. Презентовано ряд порад вчителям, які сприяють ефективній реалізації усіх інновацій реформи початкової школи.

Ключові слова: емоційний інтелект, учні початкової школи, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, комунікативний та інтегрований підхід.

Abstract. The article substantiates the importance of the development of emotional intelligence of elementary school students for their lives, demonstrates the close connection of emotional intelligence with innovations in modern elementary school with the introduction of the National School of Education, in particular with competence, activity, personality-oriented, integrated and communicative. A number of tips for teachers are presented, which contribute to the effective implementation of all innovations of the primary school reform.

Key words: emotional intelligence, primary school students, competence, activity, person-oriented, communicative and integrated approach.

Зважаючи на нові умови розвитку суспільства, відбувається зміна його потреб. Це, своєю чергою, спричиняє зміни дидактичних підходів до змісту освіти. На основі нового змісту освіти й нових досягнень таких наук, як психологія та педагогіка, було розроблено Концепцію Нової української школи [4, с. 31]. Вже починаючи з 2004 навчального року, педагогічні працівники планомірно почали впроваджувати нові підходи у зміст початкової освіти. Концепція Нової української школи зазначає, що навчальний процес молодших школярів ґрунтується на декількох підходах: компетентнісному, особистісно зорієнтованому, діяльнісному та комунікативному. У даному документі не вказано, який з цих підходів має

пріоритетне значення, тому нам необхідно так побудувати навчально-виховний процес, щоб вони перепліталися один з одним.

Втілення особистісно зорієнтованого підходу характеризується такими очікуваними результатами, як здобуття школярами важливих особистісних рис: відповідальність за свої вчинки, позитивне мислення, толерантне ставлення до людей, саморозвиток, тобто саме тих здібностей, які наявні в людини з високим рівнем емоційного інтелекту. Особистісно зорієнтований підхід тісно переплітається з компетентнісним, адже саме компетентнісний підхід скеровує освітній процес на розвиток тих чи інших корисних знань та вміння їх використовувати у повсякденному житті [1, с. 43].

Ми вважаємо, що вчителю початкових класів варто змінити акценти, зокрема у рамках формування емоційного інтелекту учнів початкової школи, і сконцентрувати їх на таких моментах:

1. Основна увага має приділятися таким поняттям, як користь, цінність знань і можливість їх використання у вирішенні життєвих ситуацій.
2. Запроваджувати форми, методи й прийоми інтерактивного навчання з метою отримання школярами досвіду продуктивної взаємодії один з одним.
3. Мотивувати школярів творчо використовувати власні знання та вміння, сміливо виражати власну думку.
4. Формувати умови, що сприятимуть самостійній учнівській навчальній діяльності для здобуття необхідної інформації, зокрема пов'язаної з чужими емоціями та поведінкою людей.
5. Стимулювати дітей до прояву ініціативи, оцінювати власні вчинки та поведінку, розуміти відповідальність за наслідки своїх вчинків [6, с. 90].

Втілення компетентнісного підходу у розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи характеризується такими очікуваними результатами, як: уміння вчитися, керуючись своїми емоційними цілями, спроможність уміло спілкуватися в різноманітній діяльності, соціальна, здоров'язбережувальна та загальнокультурна компетентності, надзвичайно важливим елементом яких є емоційний інтелект; ініціативність, яка характеризується «можливістю здійснювати вплив як на свої, так і на чужі емоції, задля ефективної партнерської співпраці, та підприємливість, яка є гарантією лідерських навичок» [5, с. 45].

Варто зазначити, що підґрунтям успішного розвитку кожної з компетентностей дитини є емоційний інтелект, адже він покращує засвоєння учнями знань у різних видах діяльності: навчальній, пізнавальній, дослідницькій, творчій, ігровій, самостійній, мисленнєвій, інтерактивній, читацькій, комунікативній, пошуковій, як для розвитку особистого досвіду, так і для успішного життя в суспільстві.

Паралельно з компетентнісним підходом надзвичайно важливим нововведенням у реформуванні НУШ є використання в навчальному процесі початкової школи діяльнісного підходу. Він забезпечує взаємодію дітей з оточуючими людьми, що своєю чергою сприяє розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи. Адже емоційний інтелект формується та розвивається лише в діяльності. Саме на практиці дитина може пізнати величезний світ емоцій, розширити та збагатити власний емоційний досвід, спостерігаючи за собою та людьми, які оточують, аналізувати їх поведінку, формулювати власні висновки, вчитися розпізнавати й приборкувати ті емоції, які вирують всередині себе.

Своєрідність діяльнісного підходу в навчанні молодших школярів і формуванні емоційного інтелекту вирізняється у таких видах роботи:

- добір необхідних вербальних і невербальних засобів задля його реалізації;
- застосування вербальних і невербальних засобів для досягнення поставленої мети у найрізноманітніших видах діяльності;
- поліпшення уяви, уміння передбачати результат власної діяльності, самоконтроль і самооцінювання;
- проведення рефлексії після виконання певної роботи.

Втілення діяльнісного підходу характеризується такими очікуваними результатами, як можливість здобувати знання у ході самостійної навчальної діяльності та виконувати для цього все необхідне.

Іще одним підходом, зазначеним у Концепції НУШ, є комунікативний підхід. Він допомагає формувати в школярів уміння ефективно користуватися мовою у процесі пізнавальної та комунікативної діяльності, формувати в дітей життєвий досвід, уміння обмінюватися думками, власними емоціями та почуттями під час міжособистісної взаємодії. Даний підхід може бути реалізований у таких напрямках роботи:

- організація ситуацій спілкування для того, щоб діти навчилися вирішувати різного роду проблемні ситуації;
- покращення мотивації виражати власні думки та емоції, беручи до уваги їх інформативність і користь;
- опанування вмінь накопичувати, аналізувати та систематизувати мовний матеріал для формування вміння виражати емоції та почуття за допомогою слів;
- покращення уміння керувати власними та чужими емоціями, використовуючи слова;
- розвиток інтелектуальних і творчих навичок, з метою поліпшення самоконтролю та поведінки. Такі підходи у Новій українській школі, як особистісно зорієнтований, компетентнісний, діяльнісний і комунікативний, передбачають «оформлення освітнього простору так, щоб розвивати в молодших школярів розуміння того, як саме отримані знання можна застосовувати в різноманітних життєвих ситуаціях» [2, с. 23].

І все це неможливе без реалізації комунікативного підходу, адже людина – це істота соціальна, весь час перебуває в різних за складом колективах, тому їй вкрай необхідно вміти займати та відстоювати відповідну нішу в соціумі, співіснувати в колективі, а це неможливо без навичок емоційного інтелекту.

У Концепції НУШ також затверджено перехід школи І ступеня на рівень використання міжпредметної інтеграції, що допомагає розвитку етичних засад у дитини. Ця інтеграція має бути наскрізною та реалізовуватися в ході вивчення усіх предметів.

Формування емоційного інтелекту, враховуючи інтегрований підхід, має такі особливості в організації навчання:

- використання змісту, який взятий з різних освітніх галузей в межах однієї теми. Це допомагає сформувати у дітей ціннісне ставлення до того чи іншого предмета або явища, розвинути пізнавальний інтерес і мотивацію до навчання. Наприклад, для ознайомлення з певними особливостями краю, допоможе дослідницька діяльність, спілкування з природою, літературне читання, українська мова, інсценізація, малювання.

- впровадження знань, умінь і навичок у суміжних дисциплінах. До прикладу, слухання музики та образотворче мистецтво допоможуть відтворити наявні емоції після прослуховування та будуть сприяти не лише розвитку творчості, але й розумінню, як емоції спонукають до діяльності;

- вивчення однієї теми з різних сторін. До прикладу, для кращого засвоєння поведінкових норм необхідно проаналізувати різні за емоційним забарвленням комунікативні ситуації й на цій основі показати вплив емоцій та настрою на здоров'я та особливості спілкування дітей.

- інтегрований підхід до різного роду діяльності. Це може бути ігрова та навчальна діяльність, діяльність з живопису, співу, інсценізації, танцю, тобто це відбувається в той час, коли учні активно взаємодіють один з одним.

Мета інтегрованого навчання – формувати у дитини цілісну картину світу. Структура інтегрованого уроку залежить від його мети та завдань, обумовлюється змістом навчання, особливостями діяльності учнів і батьків. Організація різних типів діяльності дітей у школі залежить від їхнього віку, ступеня підготовки та розвитку.

Таким чином, щоб реалізувати вимоги Державного стандарту у Новій українській школі з приводу формування емоційного інтелекту молодших школярів, вчителю необхідно брати до уваги такі аспекти:

- під час вивчення усіх предметів необхідно надавати перевагу спілкуванню на уроках, роботі в тимчасових групах, активній діяльності;
- ефективним засобом діалогового навчання є інтегровані уроки, під час проведення яких у різноманітних видах діяльності розвивається емоційний інтелект;
- на уроках широко використовувати проблемні ситуації, які пов'язані із реальним життям дитини, залучаючи їх до ґрунтового аналізу, формулювання власних ідей та їх презентації.

Отже, Нова українська школа зосереджена на підготовці дитини до сучасного мінливого і далеко непередбачуваного життя, адже ми маємо уже досвід війни, коли багатьом українцям прийшлося починати своє життя з самого початку. Наскрізною ниткою крізь усі інновації проходить нагальна необхідність у розвитку емоційного інтелекту учнів початкової школи, як запоруки успіху в житті.

Список використаних джерел

1. Казьмірчук Н., Яковишина М. Вивчення емоційної культури майбутніх учителів початкових класів. *NewInception*. 2020. № 2. С. 41-48.
2. Кежковська І., Котик Т. Розвиток емоційного інтелекту молодших школярів як обов'язковий результат Нової української школи. *Освітні обрії*, 2020. № 2 (51). С. 20-26.
- 3.. Коваль Н., Шпіца Р. Розвиток емоційного інтелекту учнів початкової школи в контексті мистецької освіти. *Педагогічні науки*, 2021. № 11 (99) С. 197-200.
4. Концепція нової української школи / за заг. ред. М. Грищенка. Київ: Основа, 2016. 40 с.
5. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномена, основні функції: монографія. Київ: Вища школа, 2003. 126 с.
6. Комарівська, Н., Колеснік, К., Казьмірчук, Н., Імбер, В. Підготовка вчителя початкових класів до морального виховання молодших школярів. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. №67. Р. 87-95.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РІДНОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анна Синявська, здобувачка ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: А. О. Кушнір, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

THE FEATURES OF USING THE NATIVE LANGUAGE AS A MEANS OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Anna Synyavska, bachelor's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розглядаються особливості використання рідної мови як ефективного засобу національно-патріотичного виховання учнів початкових класів. Виділяються ключові аспекти, що допомагають у формуванні національної свідомості та патріотичних почуттів.

Ключові слова: рідна мова, національно-патріотичне виховання, початкові класи, освіта, Україна.

Abstract. The article discusses the features of using the native language as an effective means of national-patriotic education of primary school students. Key aspects that help in shaping national consciousness and patriotic feelings are highlighted.

Keywords: native language, national-patriotic education, primary school, education, Ukraine.